

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

**IN XIRBAWI IN KHWA' TE MĒTI
XIN H. "LXII" PU RON YĔ NE RIBAWI
BE PINTOHWATI
KU' 'INI:**

T'U NIRAWI. - Gi tá' re mewi n be'mëni 17 t'i mu' chhori be Ribawi ki ku' te met'anxhowi be pintohwati, xi gi tá' kha kha nhi pukha khwen 'ini mapo'o:

Be'mëni 17.- Be pintihwati ga ron chhori muh pëki n ron t'una pukha n bot'u na pi' ne nunhiani, xi ka phi gi ron tu paati n kwenta mu te'sohë ixta nro' t'una pu werawi pukha t'i n ron chhori pi' khwet'u nunihani, ka tit'ihë ne ch'ahmu xi ne t'uxuhmu n roma' chhori kakharu xi xa' ro' re tuhchi yakhka ni t'i ka roh newi ne chixta pi' khwet'u nunihani 'ixta ka ron chhori pëchhi xi ga ron ch'i te baati xi ga ron te met'ani nro' rihani, nro' pëya y te'so n ron tu hëhya pi' nro' nunihani pu werawi. Ninhi n Ribawi ku tu paati n kwenta n ron chhori pi' khwet'u nunihani pukha ne Mazahua, ne Otomí, ne Náhuatl, ne Bot'u na, ne Tlahuica 'ixta t'i mu ro'iwhe n ron t'una mu ran t'una be nunihani.

Nro' pëya n ron t'una bot'u gi ta'tu paatihë n kwenta ka táro'man te mëhyu t'i ne ch'ahmu o ne t'uxuhmu n ron t'una bot'u na be nunihani.

Ka ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na, pu táron te kits'i pi' nunihani, para n meryu 'ixta pi' pëya, t'i n roma' chhori xi ga ron tu paati n kwenta ne akahte ka hëht'i pu ro' re mëti t'u nirawhë.

Nro' derechu n ron t'una bot'u n aka táro' re met'ani t'u nirawhë xi gi tá'tu paatihë n kwenta te'so mu' te 'ini be nunihani. Xi ka tá'tu yë'hë t'i gi tá' re paati n kwenta, ne be'mëni n ronas chhori makuts'i para ninhi n be'mëni 'ixta ne be'mëni pu ron chhori 'ixta t'i n ron nawi ret'ëhë pi' nro' nunihani.

Gi tá'tu 'inhë gi ne nunihani gi táro' re met'ani t'u nirawhë xi pëphi gi táro' re haats'i xi gi táro' re mëti ret'ëhë.

A. Tá' re paati n kwenta n Ribawi ki ku te met'anokhowi pi' khwet'u nunihani xi pëphi mu' 'ini ninhi n Ribawi ki tá'tu paati n kwenta xi gi táro' re met'ani nro' derechu pi' ne nunihani t'i n ron t'una bot'u na para gi táro' re met'anai t'u nirawhë xi, ka phi, gi tá'roman khana chhori xi pëphi:

I. Táro' 'ini, pu tá'tu paatihë n kwenta ne ribawi 'ixta ne ley n ron te bet'ani, yoh táro' kha te mëti ret'ëhë, yoh táro' kha chhori 'ixta yoh táro' kha te mëti pi' nro' nunihani, yoh táro' kha be't'ani n meryu 'ixta yoh táro' kha te ximpi n be'mëni be política;

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

II. Tá'tu be't'anhë xi gi tá'tu yë'hë nro' xirbawi ka táro' re mëti pi' nro' nunihani 'ixta ka táro' re haats'i na roman te xiipi pi nro' nunihani, t'i gi tá'tu paatihë n kwenta n Ribawi ki ku te met'ankhowi pi' khwet'u nunihani 'ixta ni'nhi n Ribawi, pu tá'tu respetaduhë nro' derechu pu werawi 'ixta t'i n ron tu hëhya, mu, ka tá' re hëhya nro' be'mëni ne t'uxuhmu. In Ribawi ki tá' 'ini puyakhka yoh tá' re kha be't'ani ka tá'ro'ma' nhiri ne rextu o ne tribunal ka tá'ro'man tu hëhya puyakhka.

Ka táro' re haats'i pu werawi yoh tá'ro' kha te mëti pi' nunihani n ron t'una bot'u na xi pëphi gi tá'tu paatihë n kwenta nro' be'mëni mu te'sohë, me yoh tu kha 'ini n Ribawi pi' khwet'u nunihani, ixta ninhi n Ribawi 'ixta mu ro'iwhe ne ribawi n ron te hëhya pëkhi;

III. Ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na gi tá'ro' 'ini, pu roma' te mëti pi' nro' nunihani, yoh tá'ro' kha be't'ani xi yoh tá'tu chobhë, ne 'akahte o t'i n tároman 'ori be mexa, xi gi tá'tu paatihë n kwenta ne xuwi 'ixta ne hma para gi tá'ro'man te kits'i te'sohë xi ka phi gi tá' bukhawewi; mu gi tá'tu paatihë n kwenta ka tá'roman be't'ani pu tá' re hëhya xi be política pu tá'tu xuhrhë o gi tá'tu chobhë, t'i gi tá'tu paatihë n kwenta t'i mu' te 'ini be nunihani. Xa' yakhka t'i n ro' re mëti o mu ran be'mëni gi tá'man tu tuhchi nro' derechu be política pu werawi para n khwen chhori be nunihani ka tá'ro'man te mëti want'ëwi gi tá'man 'ori be mexa;

IV. Tá'tu pahchhë, tá'ro' re met'ani xi gi tá'tu be't'anhë nro' nunihani pu ron chhori, gi tá'tu be't'anhë te'so n mu' yë, ninhihë ne be'mëni gi tá'tu paatihë n kwenta pu ron chhori ret'ëhë. Mu ga ron tu paati n kwenta t'i n ron pëya te'sohë, me yoh tu kha 'ini n ribawi;

V. Gi tá'tu be'tani, tá' rih yo, tá'tu pahchhë, tá'ro' re hiti xi gi tá'ro' re ximpi pi' khwet'u na para gi tá' rih khana yo khwet'u nunihani 'ixta khwet'u maani, mu gi tá'tu paatihë n kwenta gi tá'ro' t'una mu te'sohë n ron pënti bot'u na me yoh poht'i ron nawi naga pëkhi o mu rakwati pu ta' re hëhya;

VI. Tá'ro' 'ini, me yoh tu kha 'ini n be'mëni 5o. para ninhi n Ribawi, yoh tá'ro' kha te hiti nro' t'una pu werawi para pi' khwet'u nunihani xi gi tá'tu paatihë n kwenta nro' rihani, nro' t'una, xi yoh tá'tu pëntihë bot'u na be baani;

VII. Tá'tu yë, tá'tu be't'anhë, tá'ro' re mëti yoh tá'ro' re kha te hiti be hëthawi, mu ka táman wendiwi werawi, xi t'i ka tá nita n kune xi ka tá'tu chu'u. Gi tá'tu paatihë n kwenta ne xuwi ki ron be't'ani, xi ga ron tu be't'ani nro' pëya 'ixta yoh tá'ro' kha te hëthawi pi' khwet'u nunihani;

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

VIII. Gi táro' re met'ani nro' rihani, gi táro' re met'ani nro' pinsa 'ixta ne nunihani, mu gi tá'tu paatihë n kwenta pu ron chhori ne chucho be'hëta t'i n roma' te mëti n 'akahte, me yoh tu kha 'ini nro' be'mëni ne rextu ki táron te met'ani tit'i n be'mëni;

IX. Gi tá'tu be't'anhë, pu tátu respetaduhë te'so ne be'mëni xi yoh tá'ro' kha be't'ani ne nunihani pukha mu' te ini be Ma'ribawi, ninhi n Ribawi 'ixta mu ro'iwhe ne ribawi n ron te hëhya, mu nro' derechu gi tá'tu nhorhë mu ro'iwhe t'i n roma' chhori be nunihani, ka tá'tu be't'anhë 'ixta ka táro'man bet'ani ne pinsa o te'so mu' yë pu ron chhori xi pu ron t'una bot'u na, nirawi xa'ko ti ga ron t'ini gi ne área estratégica, me yoh tu kha 'ini ne ribawi. Para rú'khwe' khana 'ëpihna gi tá'ro' re kits'i na ron nawi xi pukha mu' 'ini n ribawi;

X. Gi tá'ro' 'ini, pi' ne nunihani pu ron t'una bot'u na, want'ëhë tá'roman 'ori pi ne Ayuntamiento, xi gi tá'tu paatihë n kwenta ne xuwi xi ne hma **ixta mu te'sokhowi**, para gi táro' be't'ani te'sohë xi tá'roman 'ori be mexa, xi mu gi tá'tu paatihë kwenta yoh tá'ro' kha te mëti pi' nro' nunihani, pu tá' re respetadu nro' derechu pu werawi, mu, ka tá' re hëhya, gi tá' re khana nú ne;

XI. Gi tá'tu paatihë n kwenta nro' be'mëni ne rextu pi' mexa n 'akahte, ka phi, gi tá'roman te xiipi, na t'u werawi o ga tá'roman te kits'i, t'i gi tá'tu paatihë n kwenta t'i ro' re mëti pi' nro' nunihani xi gi tá'tu respetaduhë nro' pëya pu werawi pukha me te 'ini be Ribawi ki ku' te met'ankhowi pi' khwet'u nunihani 'ixta pi' ninhi n Ribawi.

Xi t'i n ron t'una bot'u n aka tán nro' derechu, te'so ne hyabi, gi tá'tu t'ent'anhë xi gi tákwe' re kits'i mu werawi t'i mu' t'una pi nan chixta, t'i n ro'ma' te ti'ri 'ixta t'i n ro'ma' te kits'i pi' nro' derechu para ne be't'una, mun ni' be'mëni ne rextu, ta' wexuwi o we hma, 'ixta teso mu' yë pi' nunihani o t'i ron t'una;

XII. Gi tá'ro' re met'ani nro' derechu pi' nunihani pu tá'tu paatihë n kwenta yoh táro' kha te mëti para n meryu, pi' nunihani 'ixta pi' pëya, pu tá'tu respetaduhë te'so mu' yë be pinsa 'ixta t'i n ron tu be't'ani me yoh tu kha 'ini ne ribawi t'i n ron tu be't'ani, 'ixta

XIII. Ka tá'tu 'arihë na roma' nhiri ne ribawi o meryu gi ron nawi gi tá' re yë, t'i ka tátu kanchihë o gi táro'ma' 'eni werawi pi' nunihani, xi ka phi gi tá'ro' re mëti o, puyakhka, gi táro' 'ini yoh ta'tu kha be't'ani tit'ihë ne be'mëni.

Ka tá'tu 'arihë t'i gi tá'tu paatihë n kwenta ne be'mëni 'ixta nro' te mëti para gi tá'tu khana respetaduhë xi gi tá'tu khana be't'anhë nro' derechu pu werawi xi t'i mu' te 'ini be Ribawi para n ron t'una bot'u na pi' ninhi n Ribawi.

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

Mu gi tá' re nú na t'i n ron nawi ki tá'tu rih yo werawi, t'i gi tá' re poki tit'i n muh nawi gi tá'tu 'arihë.

Na werawi o t'i n ro' re panti xi man tu 'uri ne be'mëni ka tátu 'arihë n ron t'una bot'u na t'i gi tá'ro' re xeeri mu te'sohë be nunihani pu ron t'una bot'u na, me yoh tu kha 'ini ne ribawi t'i n ron te met'ani.

Ne nunihani pu ron chhori ne bot'u na ki tá'ro'ma te oponeru ka tá' re hëhya, para yoh tá'ro' kha te mëti, na xa' tu khana paatihë n kwenta ninhi n xirakwati. Xin ribawi gi tá' re met'ani ninhihë be be'mëni, ne t'ani xi yoh tá'tu kha yë'hë t'i ka tá'roman te oponeru.

B. In 'akahte 'ixta ne nunihani gi tá'tu chhobhë nro' mexa xi gi tá'ro' re mëti yoh tá'ro kha te me't'ani nro' derechu para n ron t'una bot'u na 'ixta ni' rihyo be nunihani, mun intercultural 'ixtan sostenible, t'i gi tá'tu yë'hë ret'ëhë xi gi tá'ro' re kits'i mu' te'sohë.

Ka phi, gi ne 'akahte kan tán nro' mandaru:

I. Gi tá' rih yi nunihani 'ixta pi' ne nunihani pu ro te nuyowi pu ron t'una bot'u na, ka phi gi tá' rih yohë xi gi tá'ron khana chhori, pu tá'tu yë'hë ne xirbawi gi táman tu rih yo nro' meryu 'ixta nro' rihani, t'i n ron tuni, **pukha ne pi'noni, xi ne ta'thuwi n ron tuni**, te'so n roma' sisixi gi tá'tu khana be't'anhë n nunihani, pu xi' tá'tu chotihë ne thawi "ixta mu ro'iwhë ne kha't'awi.

In ribawi gi tá' 'ini yoh tá' re kha te mëti para gi tá'ro' re khana ximpi n be'mëni 'ixta tá' rih yo nro' nunihani pu ron t'una bot'u na, xi gi tá'tu paatihë n kwenta te'so n ron tu hëwi pi' nunihani ka tároman te mëti t'i n ron pëya be baani;

II. Gi tá'tu parhë, pu tá'ro re ëti 'ixta tá' re kha 'inhë, tá' re khana xeer 'ixta ta bukhawewi, n meryu gi ron tu hëhya ne nunihani pu ron chhorin n ron t'una bot'u na, t'i ka tá'ro' re met'ani t'u nirawhë;

III. Gi tá'tu paatihë n kwenta ne be'mëni para gi tá'tu pahchhë xi gi tá'ro' re me't'ani t'i n ron pëya, t'i n ron pënti te'sohë, nro pëya 'ixta t'i n ron hëwi pi' ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na, me yoh tu kha 'ini n ribawi;

IV. Gi tá'tu paatihë n kwenta xi gi tá'ro re met'ani ni be' te hiti n ron t'una bot'u na para gi tá'tu pëntihë nra' tenowewi te t'una o muh pëki ne t'una, pu:

a) Tá'tu hihthë mu te'sohë ne nivel, xi' tároman te poki, tá'tu pëntihë te'so 'ixta tá'tu paatihë n kwenta nro' pëya xi nro' t'una pu werawi;

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

b) Gi tá'tu khana hihthë n ron t'una bot'u na 'ixta gi tá'tu chobhë ne maani pu ta'roman te hiti te'sohë be nunihani;

c) Gi tá'tu parhë ne beca t'i n ta'ro'man te hiti poht'i pero gi tá'ron t'una bot'u na pi' khwet'u nunihani;

d) Gi tá'tu hihthë ne programa pu tá'ro' t'una bot'u na 'ixta pi' nan chixta, xi tá' re paati n kwenta yoh tá'ro' kha pëntihë ret'ëhë pi' nro' nunihani n ron t'una bot'u na, 'ixtan

e) Gi tá'tu yëhë xi gi tá'tu be't'anhë ne programa pu tá'ro' re hiti xi gi tá' re 'inhë pohpu roma' chhori nro' maa'tatahë xi ka phi gi ta' importaru rú' pëyahë pi' khwet'u nunihani xi tá'tu pëya n akahte; mu, gi tá'tu paatihë n kwenta ni' be'mëni intercultural, xu' khwan kha'hë xi xi' tá'roma' 'eni werawi yahkha;

V. Gi tá' re khana nú ka tá'roman te hëthawi xi ka phi gi tá'ro' re met'ani te'sohë pi' ne nunihani pu tá'tu paatihë n kwenta n be'mëni intercultural, xi mu gi tá'tu paatihë n kwenta ne be' hëthawi pi' ne nunihani pu ron chhori ne bot'u na;

VI. Ga tá'ro' re met'ani nro' derecho para be sisi, gi tá'ro' re nuti xi gi tá'tu paati n kwenta nt'ani mu' yë pi' nro' nunihani, xi gi tá'tu nú'hë nt'ani ron si ne towa'a;

VII. Gi tá'tu t'ent'anhë gi tá'ro' khan chhori n ron t'una bot'u na pi' nro' nunihani 'ixta mu gi tá'ro rek hana nú xi ka tá'ro'man 'eni, xi gi tá'tu paatihë n kwenta n meryu mu' te hëhya para gi tá'tu nëhchihë ne baani, mu ka tá'tu khana paatihë n kwenta mu ro'iwhe ne t'ani n ron te hëhya be nunihani, pu mu' chhori nro' maani xi pu ron pëya, para te'so n ron pënti xi ga ron tu be't'ani pëphi be baani;

VIII. Gi tá'tu xiinhë ne xuwi n ron t'una bot'u na, gi ta' bukhawewi, pu tá'tu rih yohë ne nunihani ixta pu ron chhori n ron t'una bot'u na; gi tá'ro' re hiti, gi tá'tu be't'anhë nro' nunihani xi ne nunihani n ron te met'ani; ka tá'ro' re mëti pi' nunihani ka tá'tu hëhyahë, xi gi tá'tu khana be't'anhë nro' derecho pu werawi n khwen chhori be nunihani;

IX. Pu werawi pi' t'ani, gi tá'ro' re met'ani xi gi tá'tu xintihë n khwa' te ximpi nbe'mëni pu tá'ro' re ximpi n be'mëni te'sohë n ron t'una bot'u na pi' nro' nunihani, xi gi tá'tu yë ne khana ru o t'i n ron tu hëhya, mu gi tá'ro' re mëti ne akahte pu takwe' re kits'i be radiodifusión, telecomunicación ixtan Internet para n banda ancha;

X. Gi tá'kwe' re kits'i ne be'ori, pu tá'tu khana nú'hë yoh tá'ron kha chhori ne nunihani pu ron t'una bot'u na para gi tá'tu nhorhë, tá'tu be't'anhë, tá'tu yë'hë, xi gi tá'ro' re met'ani

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

ne medio de comunicación, telecomunicación 'ixta ne mhu to'su ka taman te xiimpi n be'mëni, pu táman khana 'ini mu' kha kha gi re bet'ani n espectro radioeléctrico 'ixta t'i mu' te hëhya be nunihani, pu tá'ro' t'una bot'u na 'ixta te'so n ron pënti;

XI. Tá'ro' re mëti ne nunihani pu ron chhori ne bot'u na gi tá'tu be't'anhë ne medio de comunicación 'ixta pu ron te ximpi n be'mëni pu tá' bukhawewi, tá'ro' re khana xeeri xi gi tá'tu paatihë n kwenta n interculturalidad, xi' tá'roma' 'eni werawi ka táman t'u bot'u na;

XII. Gi tátu t'ent'anhë ka tároman tuni pi ne nunihani pu ron chhori ne bot'u na xi ka phi gi tá'tu nhorhë n meryu, ka tá' yë n t'ani, xi mu gi tá'tu paatihë n kwenta ne to'su xi yoh ron kha tuni pi' nunihani, xi ka phi gi tá' roh pëki n ron tuni, mu gi tá'tu paatihë n kwenta gi tá' bukhawewi para t'i mu yë xi t'i n tá' re 'uri mu rakwati;

XIII. Pu werawi pi' t'ani xi gi tároman te kits'i ne be'ori n ron te hëhya, gi tá'tu yë'hë ne política pública pu tá'ro re khana met'ani ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na, naga ron chhori pëkhi o mu rakwati, xi ka phi, gi tátu paatihë n kwenta ninhihë ne be'mëni:

a) Gi tá'tu pëyahë yoh ron kha te mëti pi' ne nunihani pu ron t'una bot'u na 'ixta pu ron chhori n roma' pa mu rakwati xi pëphi roma' chhori pi' khwet'u nunihani 'ixta pëkhi be pintohtwati;

b) Gi tá'tu khana nú'hë nro' derechu ne be't'ani pi' ne nunihani, ne be't'ani pi' ne maani 'ixta t'i n ron te sahts'i xi xa' muh tho gi táro' khana be't'ani;

c) Gi tá'tu t'ent'anhë ne xuwi para gi táron khana chhori, mu gi tá'tu yë'hë ne programa pu táro' re hiti xi táro' khana sisi ne toxuwi, ne towa'a, ne bu'muchacho 'ixta t'i n roman chhori mu rakwati;

d) Gi tá'tu nú'hë te'so ne hyabi nro' derechu pu werawi, 'ixta

e) Gi tá'ro' re ximpi n be'mëni, pu tá'tu respetaduhë nro' pëya, para t'i n ron tu hëwi o ron pëya ret'ëhë xi ka phi gi tá'tu paatihë n kwenta nro' rihani xi gi tá' rih yo nro' familia 'ixta nro' rihani;

XIV. Gi tá'tu 'arihë ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u n aka ta'tu yë'hë n Plan de Desarrollo del Estado de México 'ixta nro' plan pi ne municipio 'ixta, puyakhka, gi tá'tu paatihë n kwenta ne be'mëni 'ixta t'i tá'ro' re mëti ka tá' hëht'i, 'ixta

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

XV. Ka tá'tu 'arihë xi gi táro' khana kwentu pi' ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na, pu tá'tu paatihë n kwenta n ronan 'ori be mexa, antes gi táro'ma' nhorì xi gi tá'tu yë ne xirbawi o gi tároman te mëti para n meryu para gi xi' tároman tu kanchi werawi o pi' nunihani, me yoh tu kha 'ini n xi'rakwati XIII t'i mu chhori be Rakwati A para n ninhi n be'mëni.

Xin Congreso del Estado xi n ron chhori pukha be pi'subi, pu werawi pi' t'ani, gi tá'ro' khana 'ini mhëxi n meryu gi táro'ma' nhiri pi' ninhihë ne nunihani, xi mu gi tá'tu 'inhë yoh tá'tu kha be't'anhë, pu tá'tu be't'anhë ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na xi gi tá'tu kïrhë pukha mu' te 'ini pi' ne ribawi n tá'ron te hëhya.

Xu' khwan hohya ne derechu n ron chhori pëkhi para n ron t'una bot'u na, pi' nro' rihani, xi mu ne nunihani gi táro' 'ini gi ron t'una pukha n bot'u na mu gi tá' re met'ani mismu ne derechu pukha mu te 'ini be ribawi.

C. Ninhi n Ribawi ku tu paati n kwenta ne nunihani 'ixta pu ron chhori ne afromexicano, me yan t'ëwi tán nro' xu pu werawi, xi ka phi gi tá rih pëki ne t'una pi' khwet'u nunihani. Mu, na mu te hëhya, gi tá'tu paatihë n kwenta nro' derechu t'i n ron chhori makuts'i para ninhi n be'mëni, para gi táro' khana chhori pi' nro' nunihani xi gi tá'tu khana paatihë n kwenta, me yoh tu kha 'ini n Ma'ribawi, ninhi n Ribawi 'ixta mu roiwhë ne ribawi, mu gi tá'ro re met'ani t'u nirawhë pukha ro'ma' te mëti ne rextu be mexa pu tá'tu paatihë n kwenta mu te'sokhowi pi' khwet'u nunihani 'ixta be pintohwati.

Ne nunihani pu ron chhori ne bot'u na 'ixta pu ron chhori ne afromexicano gi táron chhori nro' ma'tatahë ne antigua t'i n ron newi kakharu xi ga ro'ma' chhori pi' khwet'u nunihani ka hëht'i gi ro' ho te huti ne chïxta, xi ga ron te mëti t'u nirawhë be nunihani, pi' nro' meryu, pi' nro' maani, wrawi, xi ka phi gi táron khana chhori mu te'sohë pi' nunihani.

Ne nunihani pu ron t'una bot'u na 'ixta pu ron chhori ne afromexicano gi tá'tu 'inhë gi táro' re met'ani t'u nirahwhë, gi tá'tu chobhë nro' akahte xi gi táro' re mëti pi nro' rihani. Mu gi tán nro' derechu pu:

I. Tá'tu pahchhë t'i n ron pëya, yoh tá' ron kha chhori, nro' chutata 'ixta te'so ne be'mëni o r n ron pënti para nro' nunihani, pukha ne to'su o ron tu creidu 'ixta t'i ron tu hëwi te'sohë, me yoh tu kha 'ini n ribawi;

II. Tá'ro' re ximpi n be'mëni, tá'tu paatihë n kwenta 'ixta tá'tu pahchihë te'so n ron pëya, te'so ne be'mëni gi ron panta para khwet'u nunihani ixta be pintohwati, xi para mu te'sokhowi n khwen chhori be nunihani 'ixta be pintohwati, pu tá'ro'ma' nhiri yoh tá'ro' kha te hiti ret'ëhë, 'ixta

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

III. Gi tá'tu 'uxtihë pu ron te met'ani ne xu 'ixta nro' be'mëni pu werawi, be te ximpi n be'mëni, ka tároman tu si'tikhowi, ne censo 'ixta ka tároman 'ari, na tu yë'hë t'i gin e akahte gi táro' 'ini yoh tá' re kha yë, xin nt'ani gi tá'tu paatihë n kwenta pi' nro' rihani xi pi' xu werawi.

D. Ninhi n Ribawi ku tu paati n kwenta, xin Akahte gi tá' re met'ani, nro' derechu ne xuwi n ron t'una bot'u na 'ixta ne afromexicana ka tá'tu khana patihë n kwenta xi ka tá bukhawewi ka tá' rih yo ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na; ka tá'ro' re mëti be mexa; ka táro' re ximpi n be'mëni xi gi tátu respetaduhë nro' derechu para be te hiti, be hëthawi, be me' nunihani xi pu tá'tu be't'ani ni' rihani 'ixta munihthë nro' derechu pu werawi.

Gi tátu paatin kwenta xi gi táro' re met'ani nro' derechu ne towa'a, ne bumuchacho 'ixta n ron t'una bot'u na 'ixta ne afromexicano gi tátu khana nú'hë ka tároman te hëthawi, ki táro' t'una bot'u na, ka phi gi khwen 'ini gi ron tu khana be't'ani nro' derechu ka taroman te hiti, ka taroman te hëthawi, ka taroman tu be't'ani ne to'su, ka taroman tu ch'ëta nt'ani, ka taroman te baati, ka taroman 'eni xi ka taroman tu hihthë yoh taro' khana be't'ani, xi me yoh poht'i tá'tu hëhayhë. Mu, gi táro' re met'ani ne khana be'mëni para gi xi' tátu kha hé'hë ni tá'ro'ma' 'eni werawi, ni tá'tu kwakihkhë, pukha t'i n roma' 'eni por ki wexuwi o por ki wehma, xi mu táro' re mëti para gi xi' tároman te' tunini ni tároman te drogadu, mu pëphi gi tá'tu paatihë n kwenta nro' pëya pu werawi para pi' nunihani.

In akahte 'ixta ne nunihani gi tá'ro 'ini nt'ani gi tá re yë para gi tá'tu paatihë n kwenta nro' derechu gi ma' 'ini Ribawi ki ku te met'ankhowi pi' khwet'u nunihani 'ixta pi' ninhi n Ribawi para gi tán tuhchi ne kha'hë, n ro'ma' 'eni werawi xi ka tá'ro'man hohya ne nunihani pu ron chhori n ron t'una bot'u na 'ixta pu ron chhori ne afromexicano.

In ribawi gi tá' 'ini mu' kha kha xi yoh tá'ro' kha be't'ani para gi tá' re khana yë te'so n mu' te 'ini pi' ninhi n be'mëni, pu werawi pi' t'ani ne ákahte n ron chhori be mexa.

NT'ANI TÁ' RE YË

BE'MËNI NDAWI. – Gi tá' re we'e ninhi n xirbawi pi' Periódico Oficial "Gaceta del Gobierno".

BE'MËNI TENOWI. – Ninhi n xirbawi gi tá'tu be't'anhë ka tán mu ran hyabi ki re we'e pi' Periódico Oficial "Gaceta del Gobierno".

BE'MËNI ROXU. – Xin Congreso del Estado gi tá'tu nú yoh tá' re kha hanti o mewi ne be'mëni para gi tá' bukhawewi pi' ne ribawi n ron te mëhyu, gi tá'tu yë'hë ka ta' ni'i ronta ne hyabi

"2026. Año del Humanismo Mexicano en el Estado de México".

ka tá'tu 'awhë n Ley General de la Materia t'i tá'tu yë n Congreso de la Unión, xi pëphi gi tá'tu mewhë ninhi n Xirbawi.

BE'MËNI ROKUNHOWI. – In akahte be nunihani gi tá'tu mewi ne be'mëni xi te'so n mu' te hëhya be xirbawi xi pi' te mëti, pëphi yoko nan sientu mus ronta ne hyabi ka tá'ro' re we'e te'so n re mewi be xirbawi xi ga ron tu mëhyu n be'mëni t'i mu' chhori makuts'i.

BE'MËNI ROKUT'A. – Te'so n ta' re tuhchi por ki roma' 'ini pi' ninhi n ribawi gi tá'tu paati n kwenta mhëxi n meryu mu' yë 'ixta gi tá'ro' re poki ne baani t'i n roma' te nhiri pu werawi pi t'ani para n meryu mu' te be't'ani n khëchhë n kwa' ni'i 'ixta n ron tsihti mu ran hyabi.

BE'MËNI NATOWI. – In akahte be nunihani gi tá'tu nhori n xirbawi para ni'nhi n Xirbaqwi xi gi tároma' pa bot'u na xi gi ta' re parhë pu tá'tu hëhyahë n ron t'una bot'u na pi' khwet'u nunihani.